

Muhammed İkbâl'de Benlik Felsefesinin Unsurları

Hasan Hüseyin KARGIN

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1530

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyei Yayınları

Yayın No | Publication Number: 290

Kitap Adı: Muhammed İkbâl'de Benlik Felsefesinin Unsurları

Book Title: Elements of the Philosophy of Self in Muhammad Iqbal

ISBN: 978-625-5536-03-7

DOI: | doi.org/10.70458/fcr.9786255536037

Yazar | Author: | Hasan Hüseyin KARGIN | orcid.org/0000-0002-7085-5261

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı | ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 232

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPS | Felsefe: İslam Felsefesi | Philosophy: Islamic Philosophy

BISAC: REL067000 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

THEMA: JFB | İslam Düşüncesi | Islamic Thought

LC: BQ4750 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Kargin, Hasan Hüseyin. *Muhammed İkbâl'de Benlik Felsefesinin Unsurları*. Ankara: Eskiyei Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Muhammed İkbâl'de Benlik Felsefesinin Unsurları

Hasan Hüseyin KARGIN

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Hasan Hüseyin KARGIN

Malatya ili, Doğanşehir ilçesi, Erkenek Kasabası'nda doğdu. İlköğretimi Erkenek Hürriyet İlköğretim Okulu'nda, liseyi Malatya'da tamamladı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden lisans mezunu oldu. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Felsefesi Bilim Dalı'nda hazırladığı "Muhammed İqbal'de Benlik Felsefesinin Unsurları" adlı tez çalışması ile yüksek lisans derecesini, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Felsefe Tarihi Bilim Dalı'nda hazırladığı "Charles Sanders Peirce'ün Pragmatik Felsefesinde Dil, Düşünce ve Anlam İlişkisi" adlı tez çalışması ile de doktor ünvanı aldı. İngilizce ve Arapça bilen Kargin, Bilim Felsefesi, Dil Felsefesi, Din Felsefesi, Eğitim Felsefesi, Estetik, Etik, İslam Felsefesi, Felsefe Tarihi, Türk Düşünce Tarihi, Kalam gibi alanlarda çalışmaktadır.

Was born in Erkenek town, Doğanşehir district, Malatya province. He completed his primary education at Erkenek Hürriyet Primary School and high school in Malatya. He graduated from Inonu University, Faculty of Education, Department of Classroom Teaching. He received his master's degree from Inonu University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences, Department of Islamic Philosophy with his thesis titled "Elements of the Philosophy of Self in Muhammad Iqbal" and his doctorate degree from Ankara University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences, Department of History of Philosophy with his thesis titled "The Relationship between Language, Thought and Meaning in Charles Sanders Peirce's Pragmatic Philosophy". Kargin, who speaks English and Arabic, works in the fields of Philosophy of Science, Philosophy of Language, Philosophy of Religion, Philosophy of Education, Aesthetics, Ethics, Islamic Philosophy, History of Philosophy, History of Turkish Thought, Theology.

Kitap Hakkında

Muhammed İkbâl'de Benlik Felsefesinin Unsurları

Bu kitap, yirminci yüzyılda İslam felsefesine yeni bir ivme kazandıran Muhammed İkbâl'in benlik felsefesine dair düşüncelerini konu almaktadır. Muhammed İkbâl, İslam Dünyasının içine düştüğü esaret batağından kurtulması için yeni bir insan tipi geliştirmek ister. Şahsiyeti konu alan bir düşünce sistemi geliştirir. İkbâl'in benlik görüşü tevhid'i esas alan bir temelde gelişir. İnsan, kendini Allah'a yaklaştırırsa, özgürlüğüne kavuşacak, kendini sınırlayan tüm bağlardan kurtulacaktır. Benlik kendine Peygamberi kılavuz yapacak, Kur'an'ı içselleştirecek, Kâbe'yi kardeşliğin sembolü olarak görecektir, kaderciliği reddedecektir. Benliğin güçlenmesine yardımcı olan bazı öğeler vardır. Benlik aşk sayesinde potansiyel bir güce erişirken, arzu sayesinde değişimi, fakr sayesinde yüce göntüllülüğü, cesaret sayesinde kendi varlığını, kalenderlik sayesinde olgun kişiliği, basireti sayesinde sezgiyi, faaliyeti sayesinde diriliği ve sürekli mücadele sayesinde üretme gücünü elde edecektir. Diğer taraftan benliği zayıflatan unsurlarda vardır ve benlik bunlardan uzak durmalıdır. Benlik, yeis'e kapılmamalı, kalbinde korkuya yer vermemeli, kimseden bir şey isteyerek dilencilik yapmamalı, bir vatana bağlanmamalı, köleliğe karşı çıkmalı, ırkçılığı reddetmeli, taklitçilikten uzak durmalı, dünyada olup bitenlere karşı kayıtsız kalmamalıdır. Böylesi kişilerden bir topluluk oluşacak, bu topluluklarda birleşerek devleti meydana getireceklerdir. İnsanlık artık tek kişilik yönetimlerden kurtulmuş, Cumhuriyet yönetimine geçilmiştir. İslam toplulukları bir an önce Cumhuriyet rejimine kavuşmalı, halkı yönetime katmalıdır. Bu cumhuriyetler birleşip İslam birliğini meydana getirmelidirler. Müslümanlar tek millettir. Bu millet bilinci ile hareket edilmeli, milli ahlakın gelişmesi sağlanmalı, kadınlar iyi eğitilmeli, okullarda milli bir eğitim verilmeli, çalışma ve emeğin yüceliği, zamanın önemi ve tarih bilinci geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Muhammed İkbâl; Benlik; İslam birliği; Tevhid; Kur'an

ABSTRACT

Elements of the Philosophy of Self in Muhammad Iqbal

This book is concerned with Muhammed Iqbal's thoughts on the philosophy of personality which had given an impetus to Islamic philosophy in the twentieth century. Muhammed Iqbal aimed to create a new type of man in order to liberate Islamic World from servitude. He develops a thought system that takes personality as its subject. Iqbal's view of personality depends on the concept of faith. Once man brings himself closer to God, he will be liberated from all the restricting bonds. This personality will make the prophet its guide, internalize Qoran, see ka'bah as the symbol of brotherhood and will refuse fatalism. There are certain elements that can strengthen personality. Personality will obtain a potential power through love, transformation through desire, merit through destitute, existence through courage, wisdom through modesty, awakening through foresight, liveliness through action and power to produce through constant struggle. On the other hand, there are elements that weaken personality, and man should keep away from them. Personality should not give way to despair, it should not keep fear in the heart, and it should keep away from beggary. It should not be loyal to any one country and it should be against slavery and racism. It should keep away from mimicry and it should not be indifferent to what is going on around the world. Such people will form a community and this community will form a state. Thus, mankind will be freed from autocracy and will be ruled by Republic. Islamic societies should embrace republican regime where people take part in administration. And these republics should come together and form a united Islamic world. Muslims are a single nation. They should act with a national conscience, develop national ethics and educate women well. A national education should be provided at schools, labour should be admired and significance of time and history should be given.

Keywords: Muhammed Iqbal; Personality; Islamic union; Tawheed; Quran

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
d.	: Doğumu
der.	: Derleyen
D.İ.A.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
D.İ.B.	: Diyanet işleri başkanlığı
Dr.	: Doktor
Fak.	: Fakülte
Fr.	: Fransızca
Haz.	: Hazırlayan
Hız	: Hazreti
İ.B.B.K.İ.D.B.	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı
İng.	: İngilizce
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa numarası
Yan.	: Yansımalar
Cav.	: Cavidname
Esrar.	: Esrar ve Rumuz
Kul.	: Kulluk Kitabı
Dini Düş.	: Dini Düşüncenin Yeniden Teşekkülü
Şark.	: Şarktan Haber
Vd.	: Ve diğerleri

ÖN SÖZ

Muhammed İkbâl (1877-1938), bir şair, filozof, kendini toplumuna adayan bir ıslahatçı, eğitimci, İslam dünyasını gaflet uykusundan uyarmaya çalışan çok yönlü, bilge bir kişiliktir. Muhammed İkbâl, çöken bir medeniyetin canlı şahididir. Hâkimiyeti elinden alınmış İslam ümmetinin yokluk, cehalet, kölelik, sömürü, şuarsuzluk gibi belalara düçâr olduğu 20. yy da yaşamış bir fikir adamıdır.

Tarih ilminin ortaya koyduğu hakikat şudur ki: milletlerin yetiştirdiği fertler ya zamanın hengâmesi içinde günü kurtarmaya çalışmış, akıntıya kürek çekmiş, ya da her şeye rağmen dimdik ayakta durup, bildiği ve inandığı hakikatler uğruna savaşmış, hatta bu uğurda can vermiştir. İlk insandan son insana kadar, yeryüzüne milyarlarca insan gelip gidecek ama insanlık çok azının adını unutmayacaktır. Muhammed İkbâl, şiirleri ve düşünceleriyle, İslam Dünyasının hafızasına kazınmış, unutulmaz insanlar arasına yerleşmiştir.

Muhammed İkbâl, İslam Medeniyetinin tüm birikimlerinden istifade etmiş, bunun yanında, Batı Medeniyetini de ayrıntılı bir şekilde incelemiş ve bizzat gidip o medeniyeti yakinen müşahede etmiştir. Muhammed İkbâl, Müslümanları, içinde buldukları kötü durumdan kurtarmanın çaresini araştırmış, kurduğu “Benlik Felsefesi” ile İslam toplumunun dünya görüşüne yeni bir bakış açısı kazandırmaya çalışmıştır. İkbâl, bu felsefeyle İslam milletlerini içinde buldukları uyuşukluktan kurtarmak, medeniyetlerinin özündeki hayat enerjisini yeniden ortaya çıkarmak, asırlardan beri devam eden fikri duraksamayı ortadan kaldırmak, medeniyeti yeniden inşa edecek ruhu canlandırmak istemiştir.

İkbâl’e göre, şahsiyetli fertlerden şahsiyetli toplumlar meydana gelir, şahsiyetli toplumlar elinde kâniat nizam bulur. İnsanın benliğinin felce uğradığı, farklılığın ve özgünlüğün yok sayıldığı

modern zamanlarda, Muhammed İkbâl şahsiyeti gündeme getirerek bir nevi insanın savunmasını yapmaktadır.

Biz bu araştırmamızda, “Muhammed İkbâl'in Benlik (Şahsiyet, kişilik) Felsefesinin unsurlarını” ele almaya çalıştık. Güney Amerika'dan Uzak Asya'ya kadar sömürü, kültürel yabancılaşma, beyin göçü, soykırım, açlık gibi sorunlarla karşı karşıya kalmış topluluklara dinamizm ve şuur aşılama iddiasında olan bir dünya görüşü ve bu dünya görüşünün tezahürü olan bir felsefeyi ele almayı amaçladık. Doğunun kadim hikmetiyle yetişip, Batılı tarzda eğitim görmüş, hatta batı üniversitelerinde doktora çalışması yapmış bir düşünürü “Şahsiyet/Benlik felsefesinin unsurları” başlığı altında araştırarak Türk ilim camiasının dikkatine sunmak istedik. Aynı dünya görüşüne sahip, aynı kaderi paylaşan, aynı acılardan mustarip olmuş ülkemiz insanının kültürel gelişiminde, kimlik ve şahsiyet oluşturma aşamalarında, medeniyetini yeniden inşa etme sürecine katkı sağlayacağına inanmaktayız.

Araştırmamız üç bölümden oluşmaktadır. Giriş: araştırmamızın dayanağı, birinci bölümde İkbâl ve benlik felsefesi ile ilgili kavramlar, ikinci bölümde benliği güçlendiren ve zayıflatan unsurlar, üçüncü bölümde benliğin toplumsal boyutu ele alınarak, ayrıca bir sonuç ve kaynakça eklenmiştir.

Hasan Hüseyin KARGIN
Malatya 2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	7
ÖN SÖZ	9
GİRİŞ VE ARAŞTIRMANIN DAYANAKLARI	13
1.1. Problem Durumu	21
1.2. Araştırmanın Amacı	22
1.3. Araştırmanın Önemi	24
1.4. Araştırmanın Sınırlılıklar	25
1.5. Araştırmanın Yöntemi	26
1.6. Tanımlar	27
BİRİNCİ BÖLÜM	
İKBAL VE BENLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	31
2.1. Bir Aşk Filozofu Olarak İktbal	31
2.2. Benlik	41
2.2.1. Benlik Kavramı	41
2.2.2. Muhammed İktbal'in Benlik Görüşü	59
2.3. Kuran	83
2.4. Kâbe	89
2.5. Peygamberlik	91
2.6. Tevhid	97
2.7. Kader	100
İKİNCİ BÖLÜM	
ŞAHSİYETİ KUVVETLENDİREN UNSURLAR	107
3.1. Aşk	107
3.2. Arzu	110
3.3. Fakr	116
3.4. Kalenderlik	118
3.5. Cesaret	120
3.6. Basiret	123
3.7. Arayış	125
3.8. Faaliyet	127
3.9. Sürekli Mücadele	131
3.10. Şahsiyeti Yıkıcı Unsurlar	134

3.10.1. Yeis (Ümitsizlik) -----	134
3.10.2. Korku -----	136
3.10.3. Dilencilik -----	139
3.10.4. Vatan Kavramı -----	143
3.10.5. Irkçılık -----	146
3.10.6. Kölelik -----	148
3.10.7. Taklitçilik -----	154
3.10.8. Tembellik -----	160
3.10.9. Vurdumduymazlık -----	164

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BENLİĞİN TOPLUMSAL BOYUTU -----	167
4.1. İslam Birliği -----	167
4.2. Millet Teşekkülü -----	172
4.3. Devlet Teşekkülü -----	177
4.4. Fert ve Toplum Kaynaşması -----	181
4.5. Kadın ve Analık Görevi -----	184
4.6. Güçlü Şahsiyet Ve Güçlü Toplum -----	189
4.7. Milli Ahlak -----	194
4.8. Zamanın Önemi -----	197
4.9. Geleneklere Bağlılık -----	201
4.10. Cihad -----	204
4.11. Tabiat ve Tefekkür -----	208
4.12. Tarih Bilinci -----	210
4.13. Milli Benlik ve Terbiye -----	213

SONUÇ -----	217
--------------------	-----

KAYNAKÇA -----	225
-----------------------	-----

DİZİN -----	229
--------------------	-----